

CSINTA SAMU 2018.04.15 23:51 Frissítve: 2018.04.15 23:51 **Búcsú a**
vasvillától – Csinta Samu publicisztikája

Tengermély érzelmáradatot és alapvető változtatások sürgősségét hangoztató vélemények árapályát váltotta ki a Real Madrid–Juventus Bajnokok Ligája-negyeddöntő végjátéka. Mindenek eredőjénél egy 33 éves angol fiatalember, bizonyos Michael Oliver áll, aki egy pillanatra magára öltötte az atyaúristen mezét. Mondja az egyik tábor. Vagy az érzelmeket légmentesen elcsomagolva, a szabályok betű szerinti alkalmazásával eldöntötte a továbbjutás kérdését. Tartják mások.

Hol van itt a félút, ahol a tézisek szerint az igazság többnyire fellelhető? Ahhoz az állásponthoz közelebb-e, hogy a futballbíró „intézménye” a szükséges rossz, amelynél – a demokráciára alkalmazott mondás analógiájára – jobbat még nem találtak fel? Vagy inkább annak a nézetnek a környékén, amely az emberi szubjektívizmust, de empátiát is teljes mértékben kiküszöbölő technikára bízna a játékszabályok betartatásának feladatát? Az oliverihez hasonló momentumok után értelemszerűen az utóbbi tábor érvei erősödnek fel, az eddigi tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy valaki rövidesen újra kirukkol a költői kérdéssel: de hogyan fogja alkalmazni a videobíró az előnyszabályt?

Egyelőre azonban a közelmúlt még mindig regnáló hőse a téma, bár Michael Oliver vélhetően szívesen megspórolta volna magának ezt a „reklámot”. Az apa mintájára sípot ragadó gyerek már 14 évesen abszolválta a játékvezetői alapvizsgát, ami a pályaív alakítása szempontjából mérhetetlenül nagy időbeli előnyt jelenthetett, miközben értelemszerűen át kellett ugornia néhány lépcsőfokot. Pillanatig sem állítom – igazából nincsenek is erre vonatkozó információim –, hogy teljes mértékben kimaradtak volna az életéből az iskolaudvari futballozások, arra azonban mérget vehetünk, hogy egyszerűen nem lehetett ideje és lehetősége, hogy zsigereibe ivódjon az a rengeteg jó és rossz, amivel csak az igazolt játékoslét képes megajándékozni az embert. Azt a hihetetlen indulatot, amely egyetlen kontrollálatlan pillanat alatt képes elborítani a legalaposabban strukturált agyat is, és amit csak a futball nevű össznépi játékban tapasztalt igazságtalanság képes útnak indítani az emberi lélek csatornáin. Ezért aztán abban a tekintetben sem nagyon folytathatott előtanulmányokat, hogy miként lehet visszafordíthatatlan károk nélkül kijönni egy-egy ilyen vértolulós állapotból, legyen az illető a barikád innenső vagy túlsó oldalán. Főleg azt, hogy miként lehet és kell kivárni a rendfenntartó pozíciójából a játékos elhomályosult tekintetének kitisztulását, amiből aztán a későbbiekben akár egyfajta partnerség is lehet.

Olivernek annak idején döntenie kellett, és ő döntött: a „zsaruk” közé áll. Nyilván az sem elképzelhetetlen, hogy a környezete irányította a döntéseit, hiszen a sikeres játékvezető apuka kínálta minta ugyancsak vonzó lehetett egy tinédzser számára. Pláne, hogy a mérnöki pontossággal megtervezett karrier állomásai számítógépes megbízhatósággal követték

egymást. Ő lett az angol Football League történetének legfiatalabb asszisztense, játékvezetője, majd a Premier League legfiatalabb, a kispadok előtt lévő negyedik játékvezetője, illetve játékvezetője. 2009-ben a Ligakupa egyik elődöntő mérkőzését vezethette, míg a másikat az édesapja dirigálta. Micsoda történet, szinte címlap, megfilmesítés után kiáltó! Aztán szinte természetes módon az ifjú Michael lett a Wembley Stadionban „szolgáló” legfiatalabb bíró. Mindössze huszonöt és fél éves volt azon a 2010. augusztus 21-i estén. Ám miközben természetesen nem zárható ki annak lehetősége, hogy valaki már huszonöt évesen finom érzékelő rendszerként reagáljon egy futballmérkőzés bonyolult „közéletének”, lélektani fordulóinak rezdüléseire, legalább a kétségeinket hadd fejezzük ki...

Nemzetközi karrierje is szépen alakult. Őrangyala bizonyára megóvta a szélsőségesen kritikus helyzetektől, fiatal korából is adódó fizikai eszközei révén többnyire akcióközelben járt, egyesek szerint ma is többet és gyorsabban fut, mint a labdarúgók zöme. Egyéb részletek mellőzésével rögzítsük aényt, hogy FIFA-pedigréje minden bizonnyal nem érdemtelenül alakult úgy, hogy rábízták a Real Madrid–Juventus visszavágót. A végkifejlet mindenki számára ismerős: az olaszok által már-már hosszabbításra mentett meccs rendes játékidéjének utolsó pillanataiban megítélt egy olyan tizenegyest, amire a szabályok tekintélyes mértékben feljogosították, s amely révén a spanyol csapat végül a BL-elődöntőbe „menekülhetett”. Az egyéb következmények között a legvisszhangosabb a Juve-kapus, Gianluigi Buffon elborulása, kiállíttatása, valamint lassan legendává nemesülő megfogalmazása, miszerint Oliver szíve helyén kuka van. A legelítélendőbbek pedig azok a világhálós reakciók, amelyek az életveszélyes fenyegetőzéseik is elmentek.

A legnagyobb kérdésre adandó választ nyilván nem ismerhetjük, de keresgélhetjük: mi lesz Michael Oliverrel? A játékvezetővel, természetesen. A megfigyelői jelentés aligha lehet elmarasztaló, arról már tudnánk, s túl lennénk az első reakcióhullámokon is. Így aztán minden bizonnyal felbukkan ő rövidesen valamelyik fontos mérkőzésen, de ha az angol szövetség esetleg kímélő üzemmódba helyezi, és egy ideig kevésbé zűrösnek tetsző meccsekre küldi, árnyéka bárhová vele tart. Szóval a negyedik ligában sincs menekvés, a bélyeg ott marad a homlokán. Az ellenkező irányú terápia, a nagy tétre menő mérkőzésekkel terhelés viszont az újabb „beégés” kockázatát hordozzák.

A földgömből lelépni persze nem lehet, de egy pszichológusi pamlag azért jó pénzért csak kerül, s azon sok minden kiderülhet. Botcsinálta lélektanászként aligha vehetem a bátorságot, hogy bármilyen terápiajavaslatot is felvázoljak, de azért szorult belém néhány ötlet. Mindenekelőtt osztom a román futball-legenda, Gheorghe Hagi azon nézetét, amely szerint a videobíró minden szinten való intézményesítése jelentős segítséget kínálna. A felgyorsuló tempó immár valóban futószalagon teremti meg azokat a helyzeteket, ahol a megítélésben jelentős mértékben megérzésére, labdarúgóként szerzett terepismeretére kell hagyatkoznia a játékvezetőnek, amihez természetesen nélkülözhetetlen alapot kell építeni szabályismeretből. A megfelelő reakciókészség hiánya persze eleve kizáró jellegű ebben a szakmában, de ez is csak célirányos továbbfejlesztés által válik igazán hasznos eszközzé. Önmagában a határozottság sem sokat ér, a gyorsvonatként érkező, hevesen gesztikuláló, a futballistát potenciális bűnözőnek tekintő bíró ugyanis jobb esetben szánalmat, rosszabb esetben megvetést „arat” magának.

Az oliveri kóreset viszont leginkább a kompenzációs kényszer veszélyét villantja fel. Amint vélni merésztük, az angol játékvezetőt sokáig kíséri még a steril szabályalkalmazás precedense, amihez bizonyára maga is szolgáltat még muníciót, hiszen ez a filozófia tűnik a lényéhez legközelebb állónak. Ha viszont ennek művi ellensúlyozására törekszik, az még nagyobb veszélyeket rejtegethet. A hirtelen haverkodóvá váló bírót ugyanis legalább akkora megvetés övezi a futballtársadalomban, mint a „fröccsentett” játékvezetőket. Akiből ugyanis nem sugárzik a leginkább labdarúgóként megszerezhető érzelmekközösség, azt megeszi a közeg. Vagy hajlíthatóvá teszi, ami, ha lehet, még rosszabb.

Szóval a videóbíró rendszeresítése lehet az egyik járható út, azzal az el nem hanyagolható kockázattal is, hogy első fázisban nagyban csökkenti a felelősségvállalás mértékét. Az arányok, mint mindenben, itt is meghatározók, azonban esélyt kínálnának arra, hogy eurómilliók és emberi sorsok fölött döntő helyzetek megítélése után ritkábban ereszkedjen vörös kód az emberi agyakra. És hogy ritkuljanak azok az esetek, amelyek végén – képletesen szólva – vasvillával hajkurásszák a bírót a kukoricáson át.